

iets over het rein houden van straten en vaarten in de 18° eeuw

Meestal worden op tekeningen en schilderijen en in geschriften de steden in het verleden net en zindelijk voorgesteld; de werkelijkheid was echter gans anders en het Gents gezegde was wel overal van toepassing "schoon van ver, maar ver van schoon". Dit is trouwens te begrijpen: noch de overheid, noch de inwoners beschikten over de nodige middelen om de stad rein te houden. Nu en dan werd wel door de overheid een reglement uitgevaardigd, maar de toepassing bleef moeilijk en de overtredingen waren talrijk.

Een reglement over het rein houden van straten en vaarten verscheen te Gent in 1738; het werd opnieuw gepubliceerd in 1774.

We luisteren eerst naar de inleiding.

"D'OFFICE. HEER ENDE WETH der Stad Gend ondervindende dat d'Ordonnantien ende Voorgeboden voor dezen verleend op het stuk van het reynigen van Straeten, Rivieren, Kanalen ende Waterloopen binnen deze Stad, niet behoorelijk en worden onderhouden, ende merke-lyk de gone gepubliceerd den 16 September 1735 waer by onder ander aen ider-een verboden word in de Rivieren ende Kanalen te werpen eenige Steenen, Greys, Zavel ende andere Materialen, op pene dat de gone contrarie doende, zullen verbeuren eene Boete van vyf Schellingen grooten, ende dat de Ouders diesaengaende responsabel zullen wesen voor hunne Kinderen, waer aen ook dagelyks gecontravenieert word, ende alzoo daer in absolutelyk dient geremedieert te worden om te voorkomen de voorzeyde Rivieren ende Kanalen, die als nu gezuyvert worden, andermael zouden vervuylen, ende de zwaere inconveniënten die daer uyt resumteren: ZOO Is'T dat Heer ende Weth voornoemd, om daer in te voorzien ende voordere krachtiger remedie te stellen by forme van ampliatio geordonneert ende gestatueert hebben de naervolgende Pointen ende Artikelen".

Er wordt verboden in de rivieren, kanalen, riolen en waterlopen "te werpen, storten, doen vallen ofte vloeyen eenige Steenen, Greys, Zavel ofte andere Vuyligheyd". Bij overtreding bedraagt de boete vijf schillingen grooten. De ouders en meesters zijn verantwoordelijk voor hun kinderen en knechten.

Daar de overtredingen veelvuldig zijn en gezien het moeilijk is de overtredingen te achterhalen, worden "alle publique Officieren ende Kaeymeesters, midsgaders ook de Dekens, Bailius ende Knaepen van de respective Gebuerten geauthoriseert om op de voorzeyde contraventien ende misbruyken te invigileren, ende die aen het Officie aen te brengen, waer vooren zy zullen profiteren d'eene helft van de Boeten hier vooren gecommeneert, waer in de Contraventeurs zullen gecondemneert worden". Daar de ondervinding heeft aangetoond, dat het gruis en de stenen, ter gelegenheid van het bouwen of herstellen van huizen op straat worden

geworpen en niet behoorlijk worden vervoerd "ter plaetsen by den Koning van de Mortkinderen (1) te designeren", wordt bevolen, dat het vervoer van het gruis en de stenen zal gebeuren "met Waegens gemaekt by forme van bakken behoorlyk van onder ende van zyden, midsgaders van vooren ende van achter gesloten". Bij overtreding bedraagt de boete twintig schillingen grooten.

"Aen de Brouwers ende alle andere gebruykende Houille-kolen word expresselyk geïnterdiceert in de Rivieren, Kanalen, Waterloopen ende Greppen te werpen, leggen ende storten de restanten van de gebrande Houille-kolen, ofte zulks door hunnen Knechten te doen ofte laeten gebeuren, op pene van over idere contraventie te vervallen in de Boete van Twee Ponden grooten, ende het dobbel zoo wanneer zulks geschiede 's avonds naer het luyden van de Poort-klokke, ende 's morgens voor het luyden van de Werk-klokke".

Ook wordt iedereen belast "ende zoo wel de Metsers ende Ticheldek- kers als alle andere, het Greys ende gebroken Steenen en Tichelen te leggen op bequaeme plaetsen, alwaer de Koetsen, Waegens, ende andere Voituren niet en moeten passeren; alles op pene van eene Boete van twintig Schellingen grooten, ende voords het voorzeyde Greys ende Steenen elders geleyd ofte gespreyd, door den Koning van de Mortkin- deren zal getransporteert worden t'hunnen dubbelen koste".

Opdat de rivieren niet zouden vervuilen door het storten van zavel, zul- len degenen, die zavel invoeren met schepen, zich wenden tot de koning van de Mortkinderen "ende van hem te verzoeken designatie van de plaetse alwaer zy gehouden zullen zyn de Zavel te lossen ende leggen". De eigenaars of huurders van huizen, die aan een water liggen, moeten bij de bouw of de herstelling van muren, gevels of daken aan de water- kant een plat schip leggen "ten effecte van daer in te aenveerden de Steenen, Greys ende andere Vuyligheyd komende van de voorzeyde Mueren, Dakken ende Edificien, ende te beletten dat alle het zelve zou- de vallen in de Rivieren".

Ten slotte wordt nog verboden "op den kant ende hoeken van de Kae- yen aen de Rivieren te leggen ofte staepelen eenige Mesthoopen ende andere Vuyligheyd hoedanig die zoude mogen wezen, op pene dat de weeringe daer van instantelyk zal geschieden, ende den gonen zulks ge- daen hebbende zal verbeuren zyn Mest, ende daer-en-boven vervallen in de Boete van thien Schellingen grooten".

Tot hier deze ordonnantie. Even lezen we nog het slot.

"Alle de voorzyde Boeten te bedeelel achtervolgende de Concessie Caro- line, alles by provisie ende tot andere Ordonnantie. Aldus geresolveert in het College den 25 Augusti 1738".

"Gepubliceert by Consent van Heer ende Weth met Trompette na costu- me ter Plaetsen ordinaire ende naemendlyk ontrent de Rivieren dezer Stad, den 27 Augusti 1738".

"Fiat Erpublicatie met Trompette ende affixie na costume. Actum in het Collegie van 15 Juny 1774".

NOOT

- (1) Koning van de Morkinderen : M. Heins schrijft in zijn werk "Gand. Sa vie et ses institutions" : Les mestrappers exerçaient leur métier librement. Le roi des moorkinderen indiquait les endroits où les voisinages pouvaient déposer leurs immondices. In de Wegwyzer van 1772 lezen we blz. 79 : "Officien die à la hauche verkocht worden ten profyte van de stad : de morkinderen met den koning".

M. VAN GENT

DUIZEND JAAR EKKERGEM

Een prachtboek ! De luxe-editie "Duizend jaar Ekkergem" voldoet aan de hoogste eisen : gekoetst papier, vollinnen band met goudfoeliepersing, honderden zeldzame illustraties, talrijke plattegronden. "Ekkergem tot het einde van het ancien regime. Van Germaanse nederzetting tot volwaardige grootstadswijk" is geschreven door Dr. J. Decavele. Deze naam staat borg voor de wetenschappelijke behandeling van het onderwerp aangeboden in een boeiende stijl. Ook de geschiedenis van de kerk van Sint-Martinus is van de hand van Dr. J. Decavele. Verder bevat het boek nog "Wat weten wij over het leven van Martinus van Tours", "Volksdevoties te Ekkergem", "Plaats- en straatnamen te Ekkergem", "Ekkergem bakermat van de Gentse floralien", "Sport te Ekkergem", "Nog wetenswaardigheden over Ekkergem en zijn inwoners". Het werk 296 bladzijden - boeit van de eerste tot de laatste bladzijde. We moeten de Heer Ir. G. Mortier en zijn medewerkers feliciteren om hun grootse prestatie. Het boek mag in geen enkele bibliotheek van belangstellenden voor de geschiedenis van Gent ontbreken. Het werk kost 500 fr. en kan besteld worden bij de Heer Ir. G. Mortier, Groot-Brittanniëlaan 68 Gent of door storting op postrekening 000-0917548-25 Vrije Openbare Bibliotheek St.-Martinus, Gent. Belangstellenden zullen zich moeten haasten, want we vermoeden dat het boek vlug uitverkocht zal zijn.

M. S.

SOCIAAL CONFLICT IN 1912 ?

Het klokkenuiden geschiedde om die tijd in de St.-Michielskerk te Gent door losse handlui : boodschappers, lantaarnaanstekers, krantenboden. Het waren loslopers die voor weinig geld driemaal per dag naar de kerk moesten voor begrafenissen en trouwpartijen. De dag vóór de begrafenissen

werd geluid om 6 u. 's morgens, om 12 u., 6 u. 's avonds. De drie klokken Michaël, Gabriël en Rafaël werden door ploegen van twee man (zes man sterk in totaal) in fraai samenspel bewogen.

De luiers wensten verhoging van vergoeding. Ze gingen bij de pastoor aankloppen en deze was niet scheutig om op hun eisen in te gaan; ten gevolge van een beslissing van de kerkfabriek. Na overleg besloten ze iets te doen om deze centen toch te krijgen. De Gentenaars konden op zekere dag in de kranten lezen dat de luiers solaaas hadden gezocht bij de socialistische vakbond, tot groot jolijt van de inwoners van de stad. Korte tijd nadien besloot de kerkraad de klokken te electrificeren. Het is nooit best gegaan met het mechanisme.

P. VLIEGHE

HET ZOMERLIEF

Heel wat Gentenaars kenden nog wel de term "Zomerlief", maar wat wordt daarmee bedoeld? De "Gazette van Gent" van 29 april 1882 vertelt er ons iets over.

"De Gentse wandeling van het Zomerlief, vroeger ook "Vrijersmarkt" genoemd, heeft haar oorsprong in de lente-kermis van Mariakerke, welke eertijds op O.-L.-Vr.-Boodschap op 25 maart en thans sedert het begin van de 19de eeuw op de tweede zondag na Pasen plaatsheeft. De toeloop van de Gentenaars naar het mooie dorp, langs de lommerrijke Brugse vaart, nam een honderdtal jaar geleden wonderlijk toe om de schone bloemkwekerijen en moestuinen der Heren Penneman te bewonderen. Allerlei fijne groenten, onder glas verzorgd, schonken aan de wandelaars een lief uitzicht. Liefhebbers hadden serrekweek nog niet zo uitgebreid als nu, alhoewel Gent reeds toen de naam van Flora-stad verdiende.

Doch het waren niet alleen de ogen van de wandelaars, ook de andere zintuigen kregen voldoening. Het klinken van de glazen, het zingen, het spelen van viool en orgel - geen draaiorgel gelukkig - streelden de jeugdige oren, terwijl de herberg "De Groene Staak" volgepropt was met jonge lieden. Na de dood van de laatste Penneman in 1789 bleef de oude gewoonte van Zomerlief in voege en heden wordt deze kermis nog druk bezocht".

M. S.